

Policratici Contenta

Johannes <von Salisbury, Bischof>

Parrhisius, 1513

Ca. vii. Q[uod] timore[m] dei docere debet & humilis esse: & sic seruare
humilitatem: q[uod] auctoritas publica no[n] minuatur: & q[uod]
preceptoru[m] alia mobilia: alia i[m]mobilia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70332](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70332)

Policratici de Curialiū nugis.

- tusq; a te dignus existat / & nobis / & rerū istarū susceptione. Romanos imperatores / aut duces / dū eorū res publica viguit: illiteratos extitisse non memini. Et nescio quō contigit q̄ ex quo in principibus virtus laequit litterarū / armate quoq; militie ifirmata est man⁹: & ipsius principatus quasi precisa radix. Nec minimum cū sine sapiētia / nullus stare aut esse valeat p̄ncipat⁹: q̄a sapiētia dei dixit. Sine me nihil potestis facere. Socrates apollinis oraculo sapiētissim⁹ iudicatus est: & qui sine p̄dictione septē illos q̄ dicti sūt sapiētes icōpabiliter antecessit / nō in opiniōe sapiētie: s; virtute. Tūc demū res publicas fore beatas asseruit: si eas philosophi regerent / aut rectores earū studere sapientie contigisset.
- Socrates sapiētissimus.** Et si tibi socratis videtur cōtēnēda auctoritas. Per me (inquit) sapiētia / reges regnant: & conditores legū iusta decernūt: p̄ me p̄ncipes imperāt & potētes decernūt iustitiā. Ego diligētes me diligo / & qui mane vigilant ad me iuenient me. Mecū sunt diuitie / & gloria opes superbe: & iustitia. Melior est fructus me⁹ auro & lapide precioso genimina mea argēto electo. In viis iustitie abulo / ī medio semitarū iudicii: vt ditem diligētes me / & thesauros illorū repleā. Itē meū est consiliū & equitas / mea est prudētia / mea est fortitudo. Et alibi. Accipite disciplinā: & non pecuniā: doctrinā magis q̄ aurū eligit. Melior est enī sapiētia cūctis opibus preciosissimis / & om̄e desiderabile ei nō pōt cōparari. Cū gētes nihil sine nutu numinū crederēt faciendū / vnum tamen quasi deū deorū & omniū principem excolebant. s. sapiētiam: eo q̄ ipsa oībus preest. Vnde & philosophi veteres imaginem sapientie pre foribus omniū templorū pingi: & hec v̄ba scribere debere censuerūt. Vltus me genuit / peperit memoria: sophiā me vocant graii: vos sapientia. Et hec itē. ego odi hoīes stultos / & ignaua opa: & philosophicas snias. Et quidē elegant illi ista finxerūt licet veritatē ip̄am plene non nouerūt ad eā tamen aliquatenus accedentes / dū sapiētiā oīm que recte fiūt / ducem ac p̄ncipem arbitrant: cū & ip̄a veraciter gloriatur q̄ in oī gente & populo a principio primatū tenuit / superborū & sublimiū colla pp̄ria virtute calcans. Salomō quoq; se / eā sup salutē / & oīa pulchra dilexisse fatef: & ad ip̄z cū ea bona oīa accessisse.
- Philosophorū veterū v̄ba q̄ ad statuā sapiētie scribi censuerunt.** ¶ Q̄ timorē dei docere debet / & hūilis esse / & sic sentire humilitatem q̄ auctoritas publica non minuat: & q̄ p̄ceptorū alia mobilia / alia immobilia. Capitulū. VII
- Deutero. xvij.** Eqtur vt discat timere dominū deū suū / & custodire v̄ba eius que in lege precepta sunt. Causā legitime ob-

seruationis lex ipsa subiungit. Vt discat (inquit) Diligens namque legislator legis discipulus est / non magister. Nec ad sensum suum captiuatam retorquet legem: sed menti eius & integritati sensus suos accommodat. Sed discipulus iste quid discit? Vtique timere dominum deum suum. Recte quidem / eo quod sapientia parit / & firmat principatum. At qui initium sapientie timor domini. Qui ergo timoris non initium gradu / frustra ad legitimum principatus culmen aspirat. Legittimum inquam / quia de quibusdam dum alleuantur deiectis & miserius deiciendis / scriptum est. Isti regnauerunt & non ex me: principes extiterunt / & ego ignoravi. & alibi. Tenentes legem nescierunt sapientiam. Timeat ergo princeps dominum & se propterea humilitate mentis / & pia exhibitione operis seruum profiteatur. Dominus etenim / seruus dominus est. Seruus itaque domino princeps: dum conferuis suis subditis. scilicet fideliter seruit. Sed & dominum deum esse agnoscat / cui non plures timoris ex maiestate / quam amoris ex pietate exhibendum est. Pater etenim est & cui nulla creatura / ipsius faciente merito / negare potest dilectionis affectum. Si ego (inquit) dominus sum / ubi est timor meus? Si pater sum: ubi est amor meus. Verba quoque legis custodienda sunt quod ex primo timoris gradu quadam quasi virtutum scala felici procedit ascensu. Dilectio (inquit) illius / custodia legum est: quia omnis sapientia timor domini. Porro qui timet deum faciet bona / & qui contumens est iustitie apprehendet illam / & obuiabit illi quasi mater honorificata. Sed que verba tanta diligentia custodiet? Vtique que precepta sunt in lege / ut apud iudicem iota vel apex legis non cadat in terram: quod non ille propriis vel manibus subiectionum excipiat. Sunt autem precepta quedam perpetua habentia necessitate. Apud omnes gentes legitima: & que omnino impune solui non possunt. Ante legem: sub lege. sub gratia: omnes lex vna constringit. Quod tibi non vis fieri alii ne feceris / & quod tibi vis fieri faciendum / hoc facias aliis. Procedant nunc dealbatores potentium / susurrant / aut si hoc parum est publice preconentur principem non esse legi subiectum: sed quod ei placet non modo in iure secundum formam equitatis concedendo: sed qualitercumque / legis habere vigorem. Regem quem legis nexibus subtrahunt si volunt & audent ex legem faciant / ego non modo his renitentibus: sed mundo reclamante / ipsos hac lege teneri confirmo. In quo enim (inquit qui nec fallit nec fallitur) iudicio iudicaueritis / iudicabimini. Et certe iudicium grauissimum in his qui presunt fiet eo quod mensura bona: proferta / coagitata: et superflua reddet in sinus eorum. Nec tamen dispensationem legis subtraham manibus prestantium: sed perpetua preceptione aut prohibitione hantia / libito eorum nequaquam ar-

Prouer. i. r. ix.
Et Eccl. i.

Isa. viii.
Diere. ii.

Malach. i.
Ibidem.

Sapientie. vii.
Eccl. xix.
Eccl. xv.

i. dist. in pn de
cre.
ix. dist. iusti et
insti. de iure
na. gen. r. ciuili
li. §. qd princi
pum.

Matth. vii.
Sapientie. vii.
Luce. vi.

Legis dispensatio.

Policratici de Curialiū nugis.

Deutero. xvij.

Jacobi. iij.
i. Petri. v.
ps. xxxv.

Luce. xiiij.

Tarquinius.

Abiectio vt
tanda.

ff. de offi. pfi.
l. obseruandū.
in pn. vsq; ibi.
veneret ergo.

Taurus phi-
losophus.
Inter filium/
magistratū / &
patrē priuatū
qualiter sit fa-
ciendum.

bitrot supponenda. In his itaq; dūtaxat que mobilia sunt / dispē-
satio verborū admittitur / ita tñ vt cōpensatione honestatis aut
utilitatis / mēs legis integra conseruetur. Nec eleuet (inqt) cor
eius in superbiā super fratres suos. Qd p̄cipue necessariū est / se-
pius replicat / eo q̄ hūilitas nunq̄ satis cōmendata videtur prin-
cipibus: & difficillimū est vt gradus honoris tumorē non pariat
in aīo imprudētis. Supbis utiq; resistit deus: & hūilibus dat gra-
tiam. Proinde ergo rex oret ne veniat ei pes supbie / quia in eo
cecidērūt qui opantur iniquitatem expulsi sunt / nec potuerūt sta-
re. Nō itaq; superbiat sup fratres: sed cū fratrū memierit / frater-
nū subiectis omnibus impendat affectum. Et quidē prudenter:
humilitatē / cū discretionē & charitate / idicet p̄ncipib⁹: quia sine
istis omnino subsistere nō pōt principatus. Quisquis ergo gra-
dum proprie celsitudinis amat: humilitatis cultū in moribus di-
ligētissime teneat. Nā qui ab humilitatis opib⁹ recedit / a digni-
tatis sue fastigio tumoris pondere cadit. Obtinet enī perpetuo /
quia qui se humiliat exaltabitur: & vice versa qui se exaltat de-
primef. Regē romanorū nouissimū tarquiniū / fecit esse supbia:
& ei ab hūilitate magis necessarios substituit magistratus. De
niq; quē superborū legisti regnare diutius? Eorū nāq; qui per su-
perbiā ceciderūt / hystoria copiosa est. Nec tamen eateus su-
perbiā vitet vt incidat in contēptū / quia sicut elatio ita et abie-
ctio declinanda est. Vñ & in iure romano cautū est / vt q̄ ius red-
dit se quidē in adeundo facillē prebeat: cōtēni tamen nō patiat.
Mandatis quoq; adiicitur ne presides p̄uinciarū in vltiorem
familiaritatē p̄uinciales admittāt / eo q̄ ex conuersatione eq̄-
li contēptio nascitur dignitatis. Veneretur ergo in publico po-
puli maiestātē: & apud se priuate conditionis statū pariter me-
tiatur. Hoc ipsū antiquis philosophorum documentis faciendū
agnosce. Ad philosophū taurū / athenas visendi cognoscendiq;
eius gratia venerunt pariter crete p̄uincie preses / & pater eius
sed priuatus. Taurus veniētib⁹ placide assurrexit / reseditq; post
mutuā salutationē. Allata est mox vna sella que in prōptu erat:
& dū alie promebantur apposita est. Inuitant ergo taurus pa-
trem presidis vt federet. At ille. Sedeat hic potius qui romani
populi magistratus est. Absq; preiudicio (inquit) taurus / tu in-
terea sede dū cōspicim⁹ q̄rimusq; qd cōueniat. te ne poti⁹ sedere
qui pater es / an filiū qui gerit romani populi magistratū? Cum
pater assedisset appositūq; eēt aliud filio: super eadem re: tauris
his qui cōuenerant verbum fecit cum sūma boni: equi: honorū

atq; officiorum ppenfatione. Eorū verborū sentētia hec hec fuit *Tauri philoso*
 In publicis locis atq; muneribus: patrū iura: causa filiorū qui in *phi verba.*
 magistratu aut potestatibus sunt collata: interquiescere paulu-
 lū & cōuenire: sed cum extra rēpublicam in domestica re & vita
 sedeatur: ambuletur: in cōuuiuo quoq; discūbatur familiari: tūc
 iter filiū magistratū: & patrē priuatū/publicos honores cessare:
 naturales & genuos exoriri. Hec ergo inquit taur⁹ q̄ ad me ve-
 nist⁹: q̄ nūc loqmur q̄ de officiis disertam⁹ puata actio est. Itaq;
 tu pater vtere his honorib⁹ p̄us: quib⁹ quoq; domi vestre te vt
 priorū decet. Hec ergo generaliter mgratibus psuadenda arbi-
 tror: vt in splendore publice dignitatis memores sint p̄pe cōdi-
 tionis: & sic attendant pprie conditionis statū: vt nō deueniēt
 publice dignitatis gradū: sic collati sibi honoris integritatē ser-
 uēt vt aliorū nō minuāt dignitatē: & sic puata quisq; polleat di-
 gnitate: vt nō fiat iniuria publice potestati.

C De moderatione iustitie & clementie principis que debent
 in eo ad vtilitatem reipublice cōtemperari. Ca. VIII.

Nbtineat ergo in principe qd̄ debet in oibus obtinere *Ald philipp. ii*
 Nemo que sua sunt querat: sed que aliorū. verūtamē
 ipsius affectionis modus: quo charitatis brachiis: sub
 iectos vt fratres amplexatur moderatiōis limitibus
 clauditur: sic etenī fratres diligit: q̄ errores eorū medicinalit̄ cor-
 rigit: sic in eis carnem agnoscit & sanguinē: vt ea spūs subiiciat
 ditioni. Medicorū vtiq; consuetudo est vt morbos quos fomen- *Medici non*
 tis & leuioribus medicinis curare nequeunt: grauioribus adhi- *vtunt grauib⁹*
 bitis: igne puta vel ferro curent. Nec vnq̄ vtuntur grauibus: nisi *nisi cum leuis*
 cū leuū beneficio desiderata sanitas desperatur. Sic et potestas *nō psunt.*
 cū inferiorū vitia mansueta manu curare non sufficit: penarum
 acrimoniā dolēs recte vulneribus infundit: & pia crudelitate se-
 uit in malos dum bonorū icolumitas procuratur. Sed quis sine
 dolore: propriū corporis mēbra valuit āputare? Dolet ergo cū
 exigētib⁹ culpis vindicta exposcitur ea tñ peragit in vita dex-
 tera. Sinistram nāq; non habet princeps: & in cruciatu mēbroꝝ
 corporis cuius ip̄e caput est: legi tristis & gemēs famulat. Phi-
 lippus cū audisset phificiā quendā bonū pugnatorē alienatū aio *phificia bo-*
 ei fore inimicū eo q̄ tres filias inops vix aleret: nec a rege adiu- *nus pugnator*
 uaretur: monētibus amicis vt eū caueret: qd̄ (inqt) philippus si *fuit.*
 haberē ptem corporis egrā: abscinderē ne poti⁹ q̄ curarē? Deīde
 familiariter secreto illicitū phificiā: accepta difficultate necessi-